

wesen.
onder vol-
/ jae nae
mbaert is,
wy eens
Christen
ik gheloof
datter een
er die hem
ide reynen
dort / dat
soo heeft
der waer-
are liefde
len / door
thgedeyt.
stille: Nie-
door een
het histo-
bben aen-
ken Chris-
deken vol-
lebben.
en connen
ch is, hebt
of by den
ghy hebt
ndelen.
derven der
s doch de
asse Godt
nootwen-
niet inde
nen, meer-
a: Dewijle
rijcke der
s Trappen
te op der
ich en is,
rekte, altijd
Thes. 10.
[namet-
aeckelike
ke op der
ek niet /
us Coning
erd eene
eljk, wij
nze Belj-
(bl. 97—
saamge-
onderaan.
INT
erde ge-
en condon
n worden,
te te ghe-
d. Thes. 2.
sen moet/
is / ende
nde / be-
de dat hem
heylsame
r door de
dijft mede
nnen wor-
n, om door
tecken.
ghelick is,
s, door de
a seekere
soud con-
ntsen ons
a seekere
yten dese
rnaemsten
Kerke /
rstoeten /
verhoocht/
voert ghe-
et en zijn,
rechte be-
ghebruyek
a kentece-
i can, na-
waer toe
n behoort.
s. Thes. 8.
ste stellen
te eenighe
heylsamer
Godtlicken
Leeraers /
roffijtelick/
uere allen
a yghelick
a noode is,
iadt ende
ort / ende
/ ende te
schriftuere

spreekt, sonder dat hy can of wil aennemen / tgene by dese ofte die Concillen / Synoden / Vadersen / Kercken / mach wesen besloten / om dese ofte die woorden / ende manieren van spreken / in (t sy oock welcken) stucken der Leere te ghebruycken / die meestendeel door der Menschen curiosheydt ghevonden / ende oorsaeken van bittere scheuringhen / jae grouwelike vervolginghen / ende bloetstortinghen der Christenen onder maledandren zijn geweest / maer seyt / de bewoordinghe van Christo selve ghedaen / is my ghenoech / ende ick en weetse niet te verbeteren: gheloove oock dat ghy niet wijser bent / om beschrijvingh van gheestlike saecken te doen / als uwen Meester: Wie soude sulcken voor gheen lidmaet durven bekennen? sulcke vergaderinghe voor de Kercke? Ibidem. Daer en is gheen beter middel om de Secten te minderen / ende dat alle Christenen tot een Kercke, in Broederlike eenicheyt / mochten vergaderen: als / dat elck zijn byghevonden / ofte van anderen erdichte; ende by hem mede aenghenomen / manieren van spreken in ghelofs punten liet varen / oft / elck blijvende rijck in eyghen verstant / zijne uytlegginghen, beschrijvinghe / meyninghen voor sich seiven behoudende.

Tot zoover onze aanhalingen.

We voegen er geen woord aan toe.

Slechts één vraag:

Er zijn tegenwoordig mensen, die een christelijke encyclopaedie of overeenkomstige lectuur gaarne naspreken in lofreden op Festus Hommius, en die welkijks opwekken tot trouw aan het overgeleverde pand, en zoo voort, maar die brieschend worden, en van extremisme spreken, als iemand zegt wat Hommius hier zegt, en ongereformeerd noemt, wat dit moderamenlid van Dordrecht ongereformeerd noemt. Soms zelfs roepen zij om een samenspreking met kerk-scheurders, omdat zij de geestesgesteldheid (!) niet langer dragen kunnen van mensen, die veroordeelen

De stad der toekomst (III)

Volkomen terecht ziet men de machtsconcentratie der wereldstad als noodzakelijk voor deze prestaties, waarmee de mensch zich een naam maakt op de aarde.

Maar onmiddellijk blijkt toch ook de armoede van de massa, want de kunst kan er nauwelijks op de been blijven wegens gebrek aan belangstelling en geen schouwburg of stedelijk orkest kan rendabel geëxploiteerd worden, maar drijft op enorme overheids-subsidies, omdat de massa liever jazz hoort of een sensatiefilm ziet. De sportpaleizen evenwel zijn tot de laatste plaats bezet en men schreeuwt zich hees ter aanmoediging van zijn favoriet.

Voetballers worden verheerlijkt en bewierookt als goden, die de wereld hebben gered en tot waanzinnigheid opgerewept massa's loelen van extase als de kampioenen zijn triomftocht houdt door de versierde straten van de stad. Ook dit is een symptoom van den losgeslagen en verloren massa-mensch; het genivelleerde leven wil zijn helden vereeren en daarin zijn eigen groothed weervinden. Wij hebben het gewonnen, ik heb het gewonnen, ik onpersoonlijke zandkorrel in de woestijn van de wereldstad. En daarin doet het heele land mee, want ook het platte land raakt steeds meer onder den ban van de wereldstad-cultuur.

De kleine steden van vóór 1800 kunnen niet de dragers zijn van onze huidige cultuur, dat is waar, maar ze waren meer dragers van cultuur dan de steden van onzen tijd, want dit is geen cultuur, dit is mechanische civilisatie van de massa, die in de top-prestatie van den enkeling het verbazingwekkende, het wonder wil beleven, dat zijn goddelijkheid moet bewijzen en hem zijn eigen kleinheid moet doen vergeten. Maar, zoo zal men zeggen, naast deze cultuur-ont-aarding zien wij toch nog wel voorbeelden van hooge cultuur en zuivere kunst en wetenschap.

We hebben toch onze musea, concertgebouwen, schouwburgen en universiteiten.

Helaas kan ik niet al deze dingen volledig bespreken, maar dat is niet noodig ook.

Ik meen echter, dat het massale bezoek aan een tentoonstelling van Weense kunstschaten of Oude Meesters ons niet optimistisch behoeft te stemmen ten opzichte van den aard der kunstwaardering, en de concertgebouwen zijn toch het volst, wanneer er een beroemd solist een topprestatie levert.

Een enkele vraag: Is een gecompliceerde, doorwerkte, grootsche symphonie, die het uiterste vergt van het kunnen der musici eigenlijk schooner dan het eenvoudige koraal?

Is de barokke klankenweelde van Beethoven muzikaler dan ongekunstelde kerkmuziek?

Wat zou waardevoller zijn, een wedstrijd Holland-België of een partijtje voetbal van een dorpsclub?

Wat zou waardevoller zijn, een volmaakt uitgevoerd oratorium van een grootmeester der muziek of het eenvoudige, misschien niet altijd even zuivere gezang van de gemeente van Christus?

Natuurlijk wil ik niet ontkennen de waarde van het waarachtig groote kunstwerk en even natuurlijk ben ik overtuigd van het onvolmaakte in ons psalmzingen, maar waar het mij hier om te doen is, dat is de tendenz, de mentaliteit van de moderne cultuur, die de werkelijke waarden van het leven niet meer kent en slechts jaagt naar het verbluffende, waarmede de mensch zich een naam maakt op de aarde.

En wat is de moderne wetenschap anders dan een speculatief systeem, waar aan den top staat de goddelijke mensch?

wat Hommius veroordeelt. De vraag die ik heb, is deze: weet gij wel, van welke „geestesgesteldheid” de door u zoo hoog geprezen vadersen zijn?

Als ge het niet meer eens zijt met de belijdenis, zeg het dan maar rustig. Maar doe niet langer alsof de belijdenis in naam der belijdenis moet worden losgelaten.

K. S.

** Persoonlijk verzoek

aan de Kerkeraden

Reeds geruimen tijd loopt ondergeteekende rond met een gedachte, die thans tot een besluit gerijpt is: het verzoek aan de kerkeraden hem geen uitnodigingen meer te doen toekomen tot vervulling van den dienst des Woords. Ik zal namelijk niet meer — althans in de eerste jaren — gevolg daaraan kunnen geven. Mijn arbeid voor de pers — met name voor mijn behandeling van den Heidelbergischen Catechismus, een werk, waarvan ik vurig hoop, het te mogen voltooen — gaat, sedert het tempo van verschijning zoo ingrijpend verhaast is, zooveel van mijn tijd vragen, dat ik niet meer den moed heb, den preekarbeid voort te zetten. Het spijt me erg, want deze arbeid was mij altijd lief en het contact met de kerken was voor mijzelf zeer nuttig. Ik geloofde ook, me niet te mogen onttrekken in de eerste jaren na de vrijmaking. Nu evenwel onze Theologische Hoogeschool haar arbeid ziet bekronen, en de ergste nood gelenigd wordt, heb ik te kiezen. Ik geloof, dat die „Catechismus” vóór moet gaan. Vandaar, dat ik tot dit besluit moest komen, dat ik zelf als een offer voel.

Wel hoop ik de voor dit jaar gemaakte afspraken te houden. Maar elk nieuw verzoek zou ik onherroepelijk moeten afwijzen. Dat de Catechismus-arbeid hierdoor gediend moge worden, zal, vertrouwd ik, een wensch zijn, waarin ik niet alleen sta. En dat tróést.

K. S.

VAKWETENSCHAP EN PRACTIJK

Dezelfde geest, die het moderne Babylon bouwt, brengt den mensch ook tot zijn cultuur-verdwazing, sport-ontarding en techniek-aanbidding en voor deze cultuur met lichtreclames is de wereldstad, met zijn machts-concentratie en massa-nivellearing noodig, maar niemand ziet hoe de wereld op dezen weg met versnelde beweging haar ondergang tegemoet tjt.

Men gelooft, dat de nieuwe ideeën een wereld zullen voorbereiden en tot ontwikkeling zullen brengen waarin zuivere sociale verhoudingen, welvaart en veredelde cultuur den mensch levensblijheid zullen verzekeren; maar deze levensblijheid, die niet is de vreugde in het volbrengen van Gods wet, is een illusie.

Ook de decentralisatie van de groote stad door vorming van wijken kan de oplossing niet geven, want nooit zal de wijk een werkelijk sociale of culturele eenheid kunnen vormen, omdat het leven gedeeld blijft.

Men kan in de wijk alle mogelijke sociale voorzieningen treffen, men kan, wat men dan noemt, een „socialere wijze van wonen en leven” bevorderen, maar zoolang men groote complexen of strooken bouwt met drie of meer woonlagen, zoolang men torenflats construeert met honderden wooncellen, zoolang het ideaal wordt gezien in het onderbrengen van één dorp in één flatgebouw, is er van werkelijk sociaal wonen in de volle betekenis geen sprake.

Ieder gezin heeft zijn eigen karakter, zijn eigen sfeer, zijn eigen leven en daarvoor is noodig een eigen ruimte, een eigen omgeving, wil het tot zijn volle recht komen. Wanneer de eene mensch op den anderen gaat leven, wanneer men opeen gedrongen zit als in cellen van een honingraat, dan ontbreekt de noodzakelijke levensruimte. Men dringt door in elkanders sfeer en dat irriteert, dat stoort af, dat belemmert den ongedwongen omgang, de sociale betrekkingen van mensch tot mensch. Alleen de mensch, die de ruimte heeft om zichzelf te zijn, kan zich ongehinderd ontplooiën tot wezenlijk sociaal wezen en kan van uit zijn eigen levensruimte zich onbevangen bewegen in den omgang met zijn buurman.

Wanneer de afstand te klein is dan wordt de afstand oneindig groot. Het is heel normaal, dat een flatbewoner niet eens weet, op wie hij woont. De afstand tusschen een woning op de tiende verdieping en een woning op de eerste verdieping is veel grooter dan de afstand tusschen de verst van elkaar gelegen woningen in een groot dorp. En al richt men de woningen dan nog zoo goed in, rekening houdende met alle mogelijke economische en technische eischen, rekening houdende ook met de behoeften der verschillende gezinsleden (natuurlijk is dat juist), toch heft dat de bezwaren niet op. Het wonen in groote complexen met meerdere woonlagen is in wezen a-sociaal. Vele stadsbewoners zullen dit wellicht niet met mij eens zijn, maar dat komt omdat zij al afgestompt zijn en niet meer voelen wat zij missen. Het leven is verminkt en zij denken, dat het zoo hoort.

„Zo kan, in vergelijking met elkander, het een-gezinshuis gezien worden als de typisch „natuurlijke” en in wezen dorpse, de etage en het woongebouw als de meer stedelijke en „sociale” woonvorm.”

„Natuurlijk” staat hier tegenover „sociaal”, evenals in de moderne filosofie, natuur staat tegenover vrijheid: natuur is het lagere gebonden leven, vrijheid vindt men in het hogere, het door het denken en door den geest vrijgemaakte zijn, en men vergeet dat het theoretisch denken toch altijd in het natuurlijke

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Hangt Uw idealen hoog aan de sterren

Dat heeft Ir Soekarno, de president van de Repoe-bliek Serikat Indonesia zijn onderdanen onlangs in een redevoering voorgehouden: „hangt uw idealen hoog aan de sterren”.

Een woord, dat een reeks herinneringen bij mij wakker riep.

In de eerste plaats de herinnering aan een bijbelwoord: de heidenen, die de wet (nl. van God) niet hebben, zijn zichzelf een wet. De mensch, die de geboden van God veracht, stelt zichzelf de wet. In plaats van te jagen naar de volmaaktheid, „of hij het ook grijpen mocht”, zooals zij mogen doen, die tot die volmaaktheid en het jagen ernaar van Christus Jezus gegrepen zijn, stelt de heiden, de asfalt-heiden van Amsterdam en de dassah-heiden van Java zichzelf de wet: hij jaagt naar zelf gekozen idealen. En de volks-leider, die ook de massa in beweging brengen wil, haar wil doen jagen naar zijn idealen, zweept haar op te jagen naar het onbereikbare.

Om tenminste nog iets te bereiken beweegt hij het volk demagogisch naar het onbereikbare te streven, naar een werkelijkheid, die morgen komt. Morgen...! „Hangt uw idealen hoog aan de sterren”

In de tweede plaats bracht mij Soekarno's woord jagen terug, naar een rookerige consistoriekamer, waar „s lands zonen, de bloem der natie”, waaronder ook ik, bijeen waren in een ringvergadering van Jongelingsverenigingen. Op G.G. Er was dien avond een spreker, die veel te zeggen had over de bonds-idee en de methodiek. En toen hij uitgesproken was kwam de bespreking. Een der aanwezigen, dien het harde juk, dat opgemelde spreker den bondsvrienden wilde opleggen, reeds begon te knellen, eer hij het op zich genomen had, kwam zoo op te merken, dat de spreker dat nu allemaal wel mooi uit de doekjes gedaan had, maar dat daarvan in de praktijk toch niets terecht kwam. Waarop de spreker repliceerde: „Dat weet ik ook wel. Maar, vrienden, laten wij het ideaal zoo hoog mogelijk hangen. Dan hebben we tenminste kans, dat we nog iets bereiken”. Ik herinner me nog, hoe die repliek een krachtig verzet in mij wakker riep. Ik kon het toen niet onder woorden brengen. Maar dát was niet meer de geboden Gods brengen. De geboden, die „niet zwaar” zijn. Dát was de menschen brengen onder het juk: „Hangt uw idealen hoog aan de sterren”.

En ik dacht toen — dat is de derde herinnering — aan nóg vroeger dagen: aan het verhaal van Dik Trom. „Een bijzonder kind”. Toch zóó bijzonder niet, of hij had met den spreker van de ringvergadering der J.V. op G.G. en Soekarno de tactiek gemeen. Want toen hij eens meedeed aan een snelheidswedstrijd met hondekarran, bond de leepd aan de zweep een flinke worst, die hij een halven meter voor den kop van den hond liet bengelen. Het arme dier als een gek er achter aan. Maar hoe hard hij ook liep: de worst bleef altijd een halven meter vóór. Het ideaal, hem voorgehouden, bleef onbereikbaar.

Dat verhaal is me bijgebleven.

Ik dacht er aan, toen die mijnheer van de bonds-idee en van de methodiek op de ringvergadering sprak.

Ik dacht er aan, toen ik van Soekarno's rede voor de bevrijde Indonesiërs las.

Ik denk er aan, zoo vaak ik idealisten ontmoet. Idealisten, ook in de kerk.

„Hangt uw idealen hoog aan de sterren”.

Wat is onze Helland toch barmhartig over Zijn volk.

Hij doet ons niet leven bij zelf gekozen idealen.

Nog veel minder hangt Hij ze ons „hoog aan de sterren”.

Maar Hij doet ons met vrolijkheid loopen het pad van Zijn geboden.

En Zijn geboden zijn niet zwaar.

Hij heeft U bekend gemaakt, o mensch, wat goed is en wat eischt de HEERE van U, dan recht te doen, en weldadigheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met uwen God? Micha 6:8.

D. E. C.

gefundeerd blijft en in zichzelf een abstractie is, en dat een wezenlijk sociaal leven zich slechts ten volle kan ontplooiën in het zeer concrete natuurlijke leven.

„Dat voor etage-woningen de tuinen gemeenschap-pelijk behooren te zijn, daarover is iedereen het thans wel eens.” Ongetwijfeld, maar dan toch bij gebrek aan beter. Het is een noodzakelijk kwaad, dat het gevolg is van etage-woningen.

Zeker, men wil de wijken voorzien van groen, recreatie-oorden, kinderspeelreinen, parken en plantsoenen en sportterreinen, men wil instellingen van medische en sociale zorg, badhuizen, gymnastieklokalen, kleuterscholen, openluchtscholen, tehuisen voor ouden van dagen, medisch-sociale consultatiebureaux, men streeft naar maatschappelijke zorg en sociale voorlichting, men stimuleert het contact in verenigingen,